

Eva Janska, ARCHEOLOGICKÝ VYZKUM HRADU SÍŇ, „Archeologické rozhledy”, R. 15: 1963 z. 2, s. 220—246.

Autorka na wstępie omawia historię badań na zamku Sión w okręgu Kutna Hora. Znajomość jego przeszłości jeszcze niedawno opierała się wyłącznie na przypadkowych znaleziskach przedmiotów w trakcie rozbierania murów i wywożenia kamieni oraz amatorskich poszukiwaniach, z których zabytki znalazły się w kilku muzeach i prywatnych zbiorach. Prace wykopaliskowe przeprowadzone w 1937 r. uszkodziły nieco mury, a zabytków, z małymi wyjątkami, nie można dziś zidentyfikować. Następne prace archeologiczne rozpoczęto wykopem sondażowym w 1961 r., a systematyczne badania podjęto w 1962 r. Omawiany zamek miał duże znaczenie w historii ruchu husyckiego w Czechosłowacji.

Zamek został założony na wydłużonym wyniesieniu terenowym. Jego założyciel Jan Rohacz schronił się w nim wraz z resztkami husytów, po likwidacji wszystkich innych punktów oporu. Ten zespół obronny powstał z pewnością na kilkanaście lat przed rokiem 1437, w którym to, po oblężeniu, został zdobyty i spalony.

W dalszej części artykułu autorka omawia odsłonięte mury i kamienne budynki. Zamek był otoczony murem wzniesionym z kamieni ociosanych i połączonych zaprawą. Wokół tych umocnień znajdowała się fosa.

Wewnątrz zespołu zamkowego odkryto fundamenty i częściowo zachowane ściany kilku pomieszczeń, z których każde jedną ścianą było dostawione do mu-

rów obronnych. W północno-zachodniej części zamku, najprawdopodobniej w 1437 r., na warstwie kulturowej wzniesiono strzelnicę o rzucie nieregularnego czworoboku. Została ona wykonana niestarannie z kamieni połączonych gliną. Na północ od wymienionej strzelnicy znajdowało się drugie pomieszczenie, w zarysie trapezowate. Jest ono interpretowane jako umocnienie bramy z drewnianą, spaloną nadbudową. Za takim przeznaczeniem tego pomieszczenia przemawia fakt istnienia fundamentów dwóch filarów należących do mostu nad fosą. W obrębie tej budowli znaleziono dużo fragmentów żelaznych kulek i grotów strzał. W południowo-zachodniej części zamku odsłonięto fundamenty kwadratowej budowli. Ściany tego pomieszczenia były zbudowane z kamieni starannie połączonych zaprawą i obustronnie tynkowane. Zwały kamieni ze ścian świadczą, że budowla była piętrowa. Pomieszczenie to uważa się za kuchnię, na co wskazuje istnienie wewnątrz paleniska oraz warstwy kulturowej, zawierającej znaczne ilości ułamków ceramiki, kości zwierzęcych i kilka przedmiotów żelaznych. Południowa część zespołu zamkowego zwięźlała się dość znacznie i na jej krańcu zachowały się mury baszty obronnej. Zachowana przerwa w murze może wskazywać na zniszczenie tego odcinka muru lub na istnienie w tym miejscu dodatkowego wyjścia z zamku. Przy wschodnim murze obronnym, naprzeciw tzw. kuchni, znajdował się duży prostokątny budynek. Jego fundament stał na skalistym podłożu, a piwnice były wykute w skale. Starannie wykonane mury były tynkowane. W ścianach zachowały się otwory drzwiowe i okienne. Wewnątrz natrafiono na ślady trzykrotnie układanej posadzki kamiennej oraz na resztki spalonego drewnianego stropu. Znaleziono tam również fragmenty ceramiki, szkła, drobne przedmioty żelazne, kafle oraz monetę. Autorka interpretuje tę budowlę jako budynek mieszkalny założyciela zamku, Jana Rohacza.

W dalszej części artykułu zostały omówione poszczególne grupy znalezisk. Wśród ceramiki główne formy reprezentowały naczynia beczułkowate, dzbanki i pokrywki. Fragmenty ceramiki podzielono na dwie grupy. Do pierwszej zostały zaliczone naczynia wykonane z gliny szlamowanej, dobrze wypalone, z powierzchnią wygładzoną, a niekiedy grafitowaną. Brzegi tych naczyń były profilowane. Ornament został wykonany kółkiem lub stempelkiem. Na kilku ułamkach widać autorka ornament złożony z liter, których układ powtarza się, ale nie ma żadnego znaczenia. Drugą grupę tworzy ceramika wykonana z gliny z domieszką piasku. Brzegi naczyń są zgrubiałe. Ornament stanowią poziome żłobki, a rzadko linie faliste. Wyjątkowo na kilku fragmentach wystąpiła polewa o barwie zielonej lub żółtobrazowej.

Kafle, poza jednym, ozdobionym reliefem i herbem Jana Rohacza, nie zostały opisane.

Z przedmiotów żelaznych znaleziono: skoble, dużą ilość gwoździ, świdry, motykę, kłódkę, klucze, dłuta, fragmenty noży, siekierek, podków i różnych oku, a także ułamki prawdopodobnie żelaznego kaganka. W dalszej kolejności wymieniona została broń w postaci kamiennych i żelaznych kul, żelaznych grotów do strzał, maczug oraz części wędzideł, ostróg i sprzączek.

W zakończeniu autorka podkreśla duże znaczenie badań wykopaliskowych, dzięki którym odsłonięto zarysy murów obronnych i budowli zamku. Wyniki badań pozwoliły też na wyjaśnienie funkcji poszczególnych pomieszczeń oraz na rekonstrukcję przebiegu oblężenia zamku. Znalezione zabytki stanowią dobrze datowany zwarty zespół, mający duże znaczenie dla określenia chronologii podobnych zabytków pochodzących z pierwszej połowy XV wieku.

Izabela Sikorska

